

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Turkové a soudců JUDr. Dagmar Nygrínové a JUDr. Milana Kamlacha v právní věci žalobce: **A. A.**, zast. Mgr. Petrem Švadlenou, advokátem, se sídlem v Hradci Králové, Velké náměstí 135/19, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Praha 7, Nad Štolou 3, poštovní schránka 21/OAM, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 11. 5. 2004, č. j. 30 Az 170/2003 – 47,

takto:

I. Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 11. 5. 2004, č. j. 30 Az 170/2003 – 47 **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

II. Odměna zástupci stěžovatele Mgr. Petru Švadlenovi, advokátu, se sídlem v Hradci Králové, Velké náměstí 135/19, **se určuje** částkou 3837,80 Kč a bude mu vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 30-ti dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

Rozhodnutím žalovaného Ministerstva vnitra ze dne 28. 5. 2003, č. j. OAM-908/VL-10-P11-2002 nebyl žalobci udělen azyl podle § 12, § 13 odst. 1, 2 a § 14 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů (dále též jen zákona o azylu) a současně bylo rozhodnuto tak, že se na cizince nevztahuje překážka vycestování ve smyslu § 91 zákona o azylu. V odůvodnění rozhodnutí žalovaný uvedl, že v průběhu správního řízení bylo objasněno, že důvodem žádosti o udělení azylu byla obava z možných následků spojených se členstvím ve Sjednocené občanské straně Běloruska a souvisejícími aktivitami. Po zhodnocení shromážděných podkladů žalovaný konstatoval, že jmenovaný neuvedl, že by ve vlasti nějakým zásadním způsobem směřoval k uplatňování politických práv

a svobod a že by mu v této souvislosti plynuly nějaké potíže. Problémům, které uvedl, byly vystaveni jeho kolegové a rodiče. Incidenty, kterým byli rodiče vystaveni, navíc nedosahovaly takového charakteru, stupně, intenzity a opakovanosti, aby je bylo možno považovat za pronásledování ve smyslu zákona o azylu. Správní orgán konstatoval, že neshledal skutečnosti svědčící o pronásledování ve smyslu § 12 písm. a) zákona o azylu. V průběhu správního řízení nebyla podle názoru žalovaného objasněna jediná skutečnost, která by vedla k závěru, že jmenovaný má odůvodněnou obavu z pronásledování z důvodu jeho rasy, národnosti, náboženství, příslušnosti k určité skupině. Jmenovaný sám byl pouze řadovým členem Sjednocené občanské strany, jeho aktivity nebyly v opoziční politice nijak zásadní. Správní orgán tedy neshledal odůvodněnou obavu z pronásledování z důvodu taxativně stanovených v § 12 písm. b) zákona o azylu. Dospěl k závěru, že žadatel nesplňuje zákonné podmínky pro udělení azylu podle § 12 písm. a) a b) tohoto zákona. Správní orgán neshledal ani splnění podmínek pro udělení azylu podle § 13 odst. 1 a 2 a § 14 zákona o azylu. Pokud jde o výrok podle § 91 zákona o azylu, uvedl žalovaný správní orgán, že život ani svoboda jmenovaného nejsou ohroženy z důvodu jeho rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro politické přesvědčení. Poukázal na rozsudky Evropského soudu pro lidská práva ve věci V. a ostatní z roku 1991 a ve věci C. – R. z roku 1993. Dále uvedl, že život jmenovaného rovněž není ohrožen v důsledku válečného konfliktu a Bělorusko nežádá o vydání jmenovaného pro trestný čin, za který zákon stanoví trest smrti. Překážky vycestování na straně žalobce proto neshledal.

Proti tomuto rozhodnutí podal žalobce žalobu, v níž namítal porušení ustanovení § 3 odst. 4, § 32 odst. 1 a § 46 správního řádu a dále porušení ustanovení § 32 odst. 1 a § 34 odst. 1 a 5 správního řádu. Uvedl, že Běloruskou republiku opustil kvůli pronásledování pro své politické názory. Byl členem Běloruské lidové fronty, účastnil se většiny opozičních demonstrací, rozdával protivládní letáky a organizoval různé opoziční akce. Proto byl několikrát zadržen policií a pracovníky běloruské státní bezpečnosti KGB, kteří mu vyhrožovali, že když svou činnost neskončí, bude proti němu zahájeno trestní stíhání. Další problémy měl proto, že před volbami sbíral hlasy pro Lukašenkova protikandidáta Gončarika, byl odvezen na policejní oddělení, kde ho mučili a ponižovali. Odcestoval proto do České republiky, a aktivně se zapojil do práce běloruského exilu, je členem spolku Skaryna, svazu Bělorusů v zahraničí, zúčastnil se všech akcí, které probíhaly před běloruským velvyslanectvím. Na základě výše uvedeného považoval rozhodnutí za nezákonné, a navrhoval, aby napadené rozhodnutí bylo zrušeno a věc byla vrácena žalovanému k dalšímu řízení.

V upřesnění žalobních bodů ze dne 8. 4. 2004 vznesl námitku nedostatku náležitosti rozhodnutí žalovaného, které podle jeho názoru není v souladu s § 47 odst. 5 správního řádu, neboť nebylo podepsáno oprávněnou osobou. Dále uvedl, že nebyl poučen o právu navrhovat důkazy a jejich doplnění k prokázání svých tvrzení a neměl možnost se před vydáním napadeného rozhodnutí vyjádřit k jeho podkladu a ke způsobu jeho zjištění, neboť nebyl žalovaným upozorněn na skutečnost, že se chystá ve věci rozhodnout ve smyslu § 33 odst. 2 správního řádu. Dovolával se toho, že v jeho případě jsou splněny podmínky uvedené v § 12 zákona o azylu, neboť je členem politické strany, jejímž programem je mj. sesazení současné vlády prezidenta Lukašenka a jeho despotického režimu a také ekologické aktivity související s havárií elektrárny v Černobylu nebo s výstavbou ropného zařízení ve Vitebu.

Krajský soud v Hradci Králové rozsudkem ze dne 11. 5. 2004, č. j. 30 Az 170/2003 – 47 žalobu zamítl a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Ve svém rozhodnutí vycházel z obsahu správního spisu.

Po zhodnocení shromážděných podkladů konstatoval, že žalobce neuvedl v průběhu azylového řízení, že by využil jakýkoliv prostředek, který právní řád Běloruska k ochraně práv a svobod jednotlivce poskytuje, neboť sdělil, že se na policii neobrátil. Až v podané žalobě tvrdil, že byl několikrát zatčen a vyslýchán policií. Soud těmto tvrzení neuvěřil, neboť žalobce je ve správním řízení nezmínil. Dále soud uvedl, že žalobce byl pouze řadovým členem Sjednocené občanské strany a v průběhu správního řízení neuváděl osobní účast na akcích pořádaných touto stranou, vše popisoval pouze v obecné rovině. Až v žalobě specifikoval akce, kterých se měl zúčastnit, avšak soud těmto tvrzením pro jejich opožděnost neuvěřil. Z těchto důvodů neprovedl ani navrhované důkazy výslechem žalobce a případných svědků pro zjevnou nadbytečnost a prodlužování řízení. Navrhovaný důkaz zprávou Ministerstva vnitra USA o situaci v Běloruské republice za rok 2002 soud také neprovedl, neboť již byl proveden v průběhu správního řízení a žalobce s ním byl seznámen v doplňujícím pohovoru konaném dne 12. 5. 2003. Soud poté dospěl k závěru, že žalobce nesplnil podmínky pro udělení azylu podle § 12, § 13 odst. 1 a 2 a § 14 zákona o azylu, nesplnil ani podmínky překážek vycestování podle § 91 zákona o azylu.

K námitce žalobce vztahující se k porušení ustanovení § 47 odst. 5 a § 33 odst. 2 s. ř. s. soud uvedl, že jde o rozšíření žalobních bodů uplatněných po skončení lhůty pro podání žaloby (§ 71 odst. 2 s. ř. s.). Vzhledem k tvrzené nicotnosti rozhodnutí správního orgánu, se však touto námitkou ve smyslu § 76 odst. 2 s. ř. s. zabýval. Konstatoval, že je mu z úřední činnosti známo, že oprávněná osoba – ředitel odboru azylové a migrační politiky PhDr. T. H. – může, v případě své nepřítomnosti, pověřit jinou osobu (zaměstnance) k podepisování rozhodnutí, a proto po přezkoumání dospěl ohledně nicotnosti napadeného rozhodnutí k negativnímu závěru. Poté žalobu jako nedůvodnou podle § 78 odst. 7 s. ř. s. zamítl.

Proti tomuto rozsudku podal včas kasační stížnost žalobce (dále též jen „stěžovatel“), a to z důvodů uvedených v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) s. ř. s. Namítal, že z provedených důkazů vyplývá, že je naplněna podmínka „odůvodněného strachu z pronásledování“. Konstatoval, že je členem politické strany, jejímž programem je mj. sesazení současné vlády Lukašenka a jeho despotického režimu a také ekologické aktivity související s havárií elektrárny v Černobylu nebo s výstavbou ropného zařízení ve Vitebu. Odpůrci Lukašenkova režimu, včetně opozičních politických stran jsou v Bělorusku perzekuováni. V souvislosti s aktivitami, které žalobce vyvíjel v rámci politické strany, byla rodina žalobce navštěvována KGB (tajnou policií). Vyslovil obavu před navrácením do Běloruska, protože mu hrozí v souvislosti s jeho politickými aktivitami další stíhání a perzekuce. Dovozoval dále, že je splněna podmínka „z důvodu zastávání určitých politických názorů“. Poukázal opět na to, že je členem politické strany, jejíž program je neslučitelný s oficiální politikou vládnoucí strany, a pro svou aktivitu byl již hledán tajnou policií. Ví také o tom, že i další aktivní členové politické strany, jíž je členem, měli a mají v souvislosti s aktivitami značné potíže se státními orgány, zejména pak tajnou policií, kterými byli a jsou pronásledováni. Vzhledem k tomu, že stěžovatel byl a je z důvodu uplatňování politických práv a svobod pronásledován, je u něj dán důvod pro udělení azylu i podle § 12 písm. a) zákona o azylu. Výše uvedená tvrzení jsou mj. podle názoru stěžovatele opřena i o informace uvedené ve zprávě MZV USA o dodržování lidských práv za rok 2001, kde se mj. uvádí, že v Bělorusku dochází k častým politicky motivovaným zatčením. Z těchto důvodů považoval rozhodnutí žalovaného za nezákonné. Stěžovatel dále nesouhlasil s odůvodněním rozsudku krajského soudu o tom, proč neprovedl jím navrhované důkazy. Namítal dále, že krajský soud řádně neodůvodnil, proč neuvěřil tvrzením žalobce. Podle jeho názoru měl soud jeho tvrzení vyvrátit jednoznačnými a najisto postavenými skutečnostmi obsaženými v jednotlivých důkazních prostředcích a nespokojit se pouze

se subjektivním názorem, který je založen na tom, zda soud uvěřil či neuvěřil jeho tvrzení. Vyslovil přesvědčení, že rozhodnutí krajského soudu je nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů.

Stěžovatel dále namítal, že podáním ze dne 8. 4. 2004 nerozšířil žalobní body. Byť původně své procesní námitky uplatnil pouze v obecné rovině, byly tyto námitky uplatněny a byl tak stanoven rozsah žalobních bodů. Následná specifikace a upřesnění žalobních bodů nemůže tedy být považováno za opožděné uplatnění žalobních bodů. Znovu poukázal na nedostatek rozhodnutí správního orgánu ve smyslu § 47 odst. 5 s. ř. s. a dovolával se jeho nicotnosti. Dovozoval, že podpis oprávněné osoby na rozhodnutí je součástí rozhodování o udělení či neudělení azylu. Popsal situaci v této konkrétní věci a vyslovil přesvědčení, že správní orgán neprojevil dostatečným způsobem svou vůli a rozhodnutí je tak nicotné. Poukázal dále na to, že ani rozhodnutí, které je založeno ve správním spise, není podepsáno oprávněnou osobou, tedy PhDr. T. H., přestože je označeno razítkem žalovaného s otisknutím označení jména PhDr. T. H. Namísto toho je na rozhodnutí podepsána jiná, blíže neurčená osoba, jejíž podpis je nečitelný. Žalobce dále uvedl, že si je vědom toho, že soud nemusí dokazovat skutečnosti, které mu jsou známy z jeho úřední činnosti, v daném případě však není ve spise založena plná moc, která by opravňovala zaměstnance žalovaného v dané konkrétní věci zastupovat PhDr. H. při podpisu rozhodnutí a navíc je stěžovatel přesvědčen, že taková osoba by v případě zastoupení musela rozhodnutí podepsat jako osoba oprávněná, tedy vlastním jménem a nikoliv svým podpisem překrýt otisk razítka se zněním jména, příjmení a titulu PhDr. T. H.

Stěžovatel dále namítal porušení ustanovení § 33 správního řádu, neboť nebyl vyrozuměn o svých právech podle § 33 ani po provedeném pohovoru, ani poté, co byl následně spisový materiál žalovaného doplněn. Stěžovatel byl pouze v závěru pohovoru dotázán, zda se chce seznámit s obsahem zpráv a případně tyto zprávy doplnit. Takový dotaz však nelze ztotožňovat podle názoru stěžovatele s povinností správního orgánu ve smyslu § 33 odst. 2 správního řádu. Dále namítal procesní vadu, spočívající v tom, že soud opomněl rozhodnout o nákladech řízení státu. Navrhoval, aby napadený rozsudek byl zrušen a byla mu přiznána náhrada nákladů řízení. Současně požádal o přiznání odkladného účinku kasační stížnosti a o ustanovení zástupce z řad advokátů.

Krajský soud v Hradci Králové usnesením ze dne 15. 6. 2004, č. j. 30 Az 170/2003 – 65 ustanovil žalobci zástupce Mgr. Petra Švadlenu, advokáta, se sídlem Hradec Králové, Velké náměstí 135/19.

Žalovaný ve svém vyjádření ze dne 22. 7. 2004 popřel oprávněnost kasační stížnosti, neboť se domníval, že jak jeho rozhodnutí ve věci azylu ve všech částech výroku, tak i rozsudek soudu, byly vydány v souladu s právními předpisy. Navrhoval, aby kasační stížnost byla zamítnuta, a neshledal důvody pro přiznání odkladného účinku kasační stížnosti.

Stěžovatel podáním, které došlo Nejvyššímu správnímu soudu dne 5. 1. 2005, doplnil kasační stížnost o podklady, z nichž dovozoval, že se aktivně a veřejně podílel na politickém životě v Bělorusku jako stoupenec protivládní politické strany.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek krajského soudu z hledisek uvedených v ustanovení § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s. Dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná.

Z obsahu kasační stížnosti plyne, že ji stěžovatel podává z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) s. ř. s.

Podle § 103 odst. 1 s. ř. s. lze kasační stížnost podat z důvodu tvrzené a) nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení, b) vady řízení spočívající v tom, že skutková podstata, z níž správní orgán v napadeném rozhodnutí vycházel, nemá oporu ve spisech nebo je s nimi v rozporu, nebo že při jejím zjišťování byl porušen zákon v ustanoveních o řízení před správním orgánem takovým způsobem, že to mohlo ovlivnit zákonnost, a pro tuto důvodně vytýkanou vadu soud, který ve věci rozhodoval, měl napadené rozhodnutí správního orgánu zrušit; za takovou vadu řízení se považuje i nepřezkoumatelnost rozhodnutí správního orgánu pro nesrozumitelnost, d) nepřezkoumatelnosti spočívající v nesrozumitelnosti nebo nedostatku důvodů rozhodnutí, popř. v jiné vadě řízení před soudem, mohla-li mít taková vada za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé.

Nejvyšší správní soud zjistil z obsahu správního spisu, že stěžovatel ve své žádosti o udělení azylu ze dne 30. 1. 2002 uvedl, že Bělorusko opustil dne 25. 1. 2002 z politických důvodů. Od roku 2000 je řádným členem strany – Sjednocené občanské strany (AGP), kde patří mezi aktivní členy. Asi před rokem ho začali pronásledovat neznámí lidé. Nejprve to byly anonymní telefonáty, které přijímala jeho matka, protože v té době se již ukrýval. Měl obavu, neboť spolupracovníci z jeho strany měli rovněž problémy. Neznámí lidé navštívili jeho matku. V červenci 2001 se obrátil na policii, na odbor pro boj s organizovaným zločinem, kde mu bylo řečeno, že mu nemohou pomoci. Proto odjel z Běloruska. Ve vlastnoručně psaném prohlášení ze dne 1. 2. 2002 uvedl, že v rámci strany, jejímž byl členem, byla vytvořena iniciativní skupina, která prováděla akce zaměřené proti režimu. Asi před rokem začaly problémy (návštěvy, výhrůžky, telefonáty) a z těchto důvodů museli mnozí členové skupiny odjet za hranice. Stěžovatel se schovával na chatě, pronajímal si byt, avšak výhrůžky neskončily. Proto na radu vedení strany odjel do ČR, aby získal politický azyl. V protokolu ze dne 11. 3. 2002 tyto skutečnosti potvrdil a podrobně rozvedl. Na závěr pohovoru byl dotázán, zda se chce seznámit s obsahem zpráv o zemi původu, vyjádřit se k nim či ke způsobu jejich získání nebo navrhnout jejich doplnění. Žalobce uvedl „ne, znám to sám. Nic nového mi nemůžete sdělit“.

Ve správním spise se dále nachází příloha k Protokolu o pohovoru, podle níž byly žalobci předloženy zprávy MZV USA o situaci v oblasti dodržování lidských práv v Bělorusku v roce 2001 ze dne 4. 3. 2002, a v roce 2002 ze dne 1. 4. 2003. Žalobce byl dotázán, zda se chce seznámit s obsahem těchto zpráv, vyjádřit se k nim, či ke způsobu jejich získání, případně navrhnout jejich doplnění. Žalobce odpověděl, že nechce.

Ve správním spise se nachází originál rozhodnutí ze dne 28. 5. 2003, který je opatřen strojem vypsaným jménem a příjmením ředitele odboru azylové a migrační politiky PhDr. T. H. s otiskem kulatého razítka. Podpis této osoby se na originále rozhodnutí nenachází. V kolonce „za správnost“ je nečitelný podpis. Další stejnopis rozhodnutí, který je založen ve spise obsahuje strojem vypsané jméno a příjmení oprávněné osoby a kulaté razítko, přičemž je zde uveden nečitelný podpis osoby, která zjevně podpis učinila z pověření, které se však ve správním spise nenachází. V soudním spise je založena xerokopie originálu rozhodnutí.

Nejvyšší správní soud se nejprve musel zabývat námitkami stěžovatele, v nichž namítal porušení ustanovení § 46 a § 47 odst. 5 s. ř. s. Na rozdíl od krajského soudu je Nejvyšší správní soud toho názoru, že námitky uvedené v podání ze dne 8. 4. 2004 nejsou

novými žalobními body uplatněnými až po lhůtě pro podání žaloby. Podle § 46 správního řádu rozhodnutí musí být v souladu se zákony a ostatními právními předpisy, musí být vydáno orgánem k tomu příslušným, vycházet ze spolehlivě zjištěného stavu věci a obsahovat předepsané náležitosti. Jestliže tedy žalobce ve včas podané žalobě namítal porušení ustanovení § 46 správního řádu, pak z námitek v tomto směru rozvedených v podání ze dne 8. 4. 2004, v nichž je namítáno porušení § 47 odst. 5 správního řádu spočívající v tom, že napadené rozhodnutí není podepsáno oprávněnou osobou, nelze dovozovat, že jde o nový žalobní bod. Nejvyšší správní soud vychází z toho, že jde o upřesnění žalobního bodu řádně uplatněného ve včas podané žalobě. Bylo tedy povinností krajského soudu se touto námitkou zabývat, a to nejen z hlediska namítané nicotnosti tohoto rozhodnutí ve smyslu § 76 odst. 2 s. ř. s.

Podle judikatury Nejvyššího správního soudu (rozsudek NSS ze dne 29. 1. 2004, č. j. 2 Azs 64/2003 – 54, publikováno pod č. 199/2004 Sb. NSS), není-li vyhotovení správního rozhodnutí, které je doručeno účastníkům, opatřeno vlastnoručním podpisem oprávněné osoby, ale jen předtištěným jménem, příjmením a funkcí oprávněné osoby, úředním razítkem a doložkou „za správnost“ podepsanou osobou, která stejnopisy písemného vyhotovení pořídila, pak takový postup neodpovídá § 47 odst. 5 správního řádu. Za situace, kdy je součástí správního spisu vyhotovení rozhodnutí, které je podepsáno oprávněnou osobou a je i jinak bezvadné, nezakládá tato vada nicotnost rozhodnutí, neboť je zřejmé, že rozhodnutí vydala k tomu oprávněná osoba.

Na základě všech zjištěných skutečností musí Nejvyšší správní soud přisvědčit stěžovateli, neboť rozhodnutí Ministerstva vnitra je skutečně zatíženo vadou ve smyslu § 47 odst. 5 správního řádu, protože rozhodnutí, které bylo doručeno stěžovateli, neobsahuje podpis oprávněné osoby. Navíc je otázkou, zda rozhodnutí, které je založeno ve správním spise, lze považovat za rozhodnutí bezvadné, když je sice podepsáno zřejmě z pověření oprávněné osoby, ale podpis je nečitelný a ověření ve spise správním ani soudním obsaženo není. Navíc žalovaný se žádným způsobem k námitce stěžovatele nevyjádřil. Nejvyšší správní soud však přes shora uvedené skutečnosti dospěl k závěru, že napadené rozhodnutí nicotné není. Nicotnost (neexistenci) správního aktu způsobují jen takové vady řízení, které mají za následek, že již vůbec nelze o správním aktu hovořit. Může se jednat o vady spočívající např. v rozhodování absolutně nekompetentním orgánem, rozhodování podle právního předpisu, který byl přede dnem rozhodnutí bez náhrady zrušen, či absolutní nedostatek zákonem předepsané formy. Vadu vyskytnuvší se v nyní posuzovaném rozhodnutí ovšem nelze pokládat za natolik intenzivní, aby mohla založit přímo nicotnost tohoto rozhodnutí. Za nicotné by toto rozhodnutí mohlo být považováno např. tehdy, kdy by se posléze ukázalo, že absence podpisu oprávněné osoby odráží fakt, že toto rozhodnutí bylo vydáno zcela bez jejího vědomí. Tak tomu podle názoru Nejvyššího správního soudu v posuzované věci není a Nejvyšší správní soud se zřetelem k obsahu spisu i k podaným vyjádřením žalovaného má za to, že vydané rozhodnutí je projevem vůle žalovaného správního orgánu.

Pokud jde o námitku ve vztahu k porušení ustanovení § 33 odst. 2 správního řádu, je třeba uvést, že podle uvedeného ustanovení je správní orgán povinen dát účastníku řízení možnost, aby se před vydáním rozhodnutí mohl vyjádřit k jeho podkladu i ke způsobu jeho zjištění, popř. navrhnout jeho doplnění. Stěžovatel v žalobě tuto námitku neuplatnil, uvedl ji až v upřesnění žalobních bodů ze dne 8. 4. 2004. Podle části III. bodu 2 zákona č. 222/2003 Sb. ve spojení s článkem VI. tohoto zákona dnem vyhlášení tohoto zákona ze dne 26. 6. 2003 se na řízení o udělení nebo odnětí azylu nevztahuje rovněž § 33 odst. 2 správního řádu. Napadené rozhodnutí však bylo vydáno před tímto dnem (28. 5. 2003), takže povinnost

postupovat podle § 33 odst. 2 správního řádu pro azylové řízení platila. Jestliže však správní orgán v protokolu o pohovoru ze dne 13. 3. 2003 a v příloze k protokolu o pohovoru ze dne 12. 5. 2003, se dotázal stěžovatele, zda se chce seznámit s obsahem tam označených zpráv a vyjádřit se k nim či ke způsobu jejich získání, případně navrhnout jejich doplnění, a to za situace, kdy jiné důkazy ve správním řízení nebyly provedeny (kromě protokolu o pohovoru a žádosti o udělení azylu, jejichž provedení souviselo pouze s osobou žalobce), má Nejvyšší správní soud za to, že správní orgán povinnosti uvedené v ustanovení § 33 odst. 2 správního řádu dostál. Uvedenou námitku stěžovatele proto za důvodnou nepovažuje.

Nejvyšší správní soud však nesouhlasí se závěry učiněnými v napadeném rozhodnutí správního orgánu a v rozsudku krajského soudu. Je nespornou povinností žalovaného získat maximum možných informací, které se vztahují ke stěžovatelově situaci, a na základě shromážděných podkladů rozhodnout, zda účastníku řízení bude azyl udělen či nikoliv. Při posuzování individuálních případů je přitom třeba vycházet z toho, jaká je v zemi původu úroveň ochrany lidských práv. Je-li zřejmé, že daný stát má funkční mechanismus ochrany lidských práv, tak na žadatele přechází důkazní břemeno při prokazování toho, zda byl pronásledován z důvodů uvedených v ustanovení § 12 zákona o azylu. Obdobně zdejší soud judikoval i ve svém rozsudku ze dne 24. 2. 2004, č. j. 6 Azs 50/2003 – 89, když konstatoval, že „v řízení o udělení azylu musí správní orgán často rozhodovat v důkazní nouzi“. Za této situace je nutné i zohlednit charakter země původu žadatele o azyl, způsob výkonu státní moci v ní, možnost uplatňování politických práv a další okolnosti, které mají vliv na naplnění důvodů pro udělení azylu. Je-li např. o zemi původu žadatele známo, že stav dodržování lidských práv je špatný, že občanům je upíráno právo na změnu vlády, že dochází k nezákonným popravám, mizením osob, častému používání mučení atd., pak tyto skutečnosti musí správní orgán zohlednit v situaci důkazní nouze, a to ve prospěch žadatele o azyl. Naopak, je-li země původu žadatele o azyl právním státem s demokratickým režimem, je na žadateli o azyl, aby věrohodně doložil, že je skutečně pronásledován.

Vzhledem k tomu, že v posuzovaném případě ze zpráv o dodržování lidských práv v Bělorusku za rok 2001 a 2002 obsažených ve správním spise (k jejichž obsahu však správní orgán ani soud nepřihlížely) je zřejmé, že dodržování lidských práv ze strany státu nadále vykazovalo značné nedostatky a ještě se v několika oblastech zhoršilo, nelze dovodit, že Bělorusko mělo (a má) natolik funkční mechanismus ochrany lidských práv, že by stěžovatel musel prokazovat svá tvrzení o pronásledování.

Podle zprávy o dodržování lidských práv za rok 2002 v Bělorusku vydané Úřadem pro demokracii, lidská práva a práci MZ USA ze dne 31. 3. 2003, dodržování lidských práv ze strany režimu nadále vykazovalo značné nedostatky, a ještě se v několika ohledech zhoršilo. Státním orgánům se nadále dařilo odpírat občanům právo na změnu vlády. Bylo zaznamenáno nejméně jedno podezřelé úmrtí politického aktivisty. Státní úřady se příliš nesnažily objasnit zmizení známých členů opozice, ke kterým došlo v dřívějších letech a během roku bagatelizovali důvěryhodné zprávy o tom, že do těchto případů jsou zapleteni představitelé režimu. Příslušníci policie se nadále dopouštěli fyzického násilí a mísy i mučení ve věznicích na zadržovaných osobách. Rovněž byly hlášeny vážné případy šikany v armádě. Problémy přeplněných věznic přetrvávaly. Docházelo k nezákonnému zatýkání a zadržování občanů bezpečnostními složkami a rapidně se zvýšil počet zjevně politicky motivovaných zatčení. Celá řada těchto osob však byla záhy propuštěna. Státní bezpečnost nadále porušovala právo na soukromí a svobodu pohybu, a to tím, že bedlivě sledovala činnost opozičních politiků, organizací zaměřujících se na ochranu lidských práv a skupin obyvatel. Režim nadále potlačoval svobodu projevu a tisku a nerespektoval svobodu shromažďování

a spolčování. Režim prosadil několik nových dekretů, které ještě více omezily i tyto svobody. Zahájil ofenzivu proti nezávislým médiím. V jejím důsledku bylo zastaveno vydávání několika novin a též došlo k uvěznění novinářů na základě obvinění z urážky na cti. Opoziční politická hnutí a politické strany čelily zpřísněným soudním i mimosoudním opatřením včetně fyzického napadání svých představitelů. Členové bezpečnostních složek států bedlivě sledovali činnost organizací na ochranu lidských práv a v této činnosti jim bránili. Úřady nepřestaly závažně omezovat práva pracujících na sdružování, organizaci a kolektivní vyjednávání. Nadále docházelo k obchodování se ženami a dětmi. Soudnictví není nezávislé.

Jestliže stěžovatel od počátku správního řízení tvrdí, že důvodem jeho žádosti o azyl je obava z možných následků spojených se členstvím ve Sjednocené občanské straně a souvisejícími aktivitami (což připouští i správní orgán), pak závěr žalovaného o tom, že ve správním řízení nebyla objasněna jediná skutečnost, která by správní orgán vedla k závěru, že jmenovaný má odůvodněnou obavu z pronásledování z důvodu jeho rasy, národnosti, náboženství a příslušnosti k sociální skupině a jeho názor o tom, že nelze dovodit, že by zde byl odůvodněný strach z pronásledování z důvodu zastávání určitých politických názorů, je v rozporu se spisem, neboť je v rozporu s údaji uváděnými stěžovatelem v žádosti o udělení azylu ze dne 30. 1. 2002, s obsahem vlastnoručně psaného prohlášení ze dne 1. 2. 2002 i s obsahem protokolu ze dne 11. 3. 2002, ale zejména s obsahem zpráv a informací o zemi původu, tedy o Bělorusku.

Rovněž nelze souhlasit se závěrem soudu, že stěžovatel neuvedl v žádosti o udělení ani v pohovoru, že by využil jakýkoliv prostředek, který právní řád Běloruska k ochraně práv a svobod jednotlivce poskytuje, neboť podle názoru soudu sdělil, že se na policii neobrátil. Jednak uvedené tvrzení z obsahu správního spisu nevyplývá, neboť stěžovatel v žádosti o udělení azylu uvedl, že se v červenci 2001 obrátil na policii, na odbor pro boj s organizovaným zločinem (a opak nebyl prokázán), a jednak lze stěží stěžovateli vytýkat, že v situaci, ve které se nacházel, a dále se zřetelem k politickým poměrům v Bělorusku, kdy ze zpráv je zřejmé, že dochází k častým politicky motivovaným zatčením, měl sám případně svoje zatčení, tím, že se obrátí na policii, umožnit. Navíc uvedený závěr soudu by mohl obstát v případě, kdy by země původu stěžovatele měla funkční mechanismus ochrany lidských práv, nikoliv však v Bělorusku, kde naopak k porušování lidských práv dochází.

Stěžovateli lze přisvědčit i potud, že názor soudu o tom, že tvrzením žalobce pro opožděnost neuvěřil, je nepřezkoumatelný. Jak již bylo výše zdůrazňováno, stěžovatel od zahájení správního řízení jako jediný důvod pro udělení azylu tvrdí důvod politický a pokud podle názoru krajského soudu až v žalobě specifikoval stranické akce, kterých se zúčastnil, měl se i přesto soud touto námitkou zabývat, a to v kontextu všech provedených důkazů, což však učiněno nebylo. Z tohoto pohledu nevyznívá přesvědčivě ani názor soudu, v němž odůvodňuje, proč neprovedl žalobcem navrhované důkazy.

Nejvyšší správní soud tedy uzavírá, že skutková podstata, z níž správní orgán vycházel v napadeném rozhodnutí, nemá oporu ve spisech a je s nimi v rozporu, a pro tuto důvodně vytýkanou vadu měl soud napadené rozhodnutí zrušit [§ 76 odst. 1 písm. b) s. ř. s.]. Navíc rozhodnutí trpí nedostatkem náležitostí, neboť správní orgán postupoval v rozporu s ustanovením § 47 odst. 5 správního řádu. Důvod uvedený v ustanovení § 103 odst. 1b s. ř. s. byl v posuzované věci prokázán. Rovněž je třeba souhlasit s tím, že v dané věci byl prokázán i důvod uvedený v ustanovení § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s., jak je shora uvedeno. Pokud jde o důvod uvedený v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., je úvaha o nesprávném

či správném právním posouzení věci předčasná, neboť je-li skutková podstata, z níž správní orgán v napadeném rozhodnutí vycházel, v rozporu se spisy, není zde objektivní skutkový podklad, k jehož právnímu hodnocení by mělo dojít.

Nejvyšší správní soud tedy dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná, a proto napadený rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení (§ 110 odst. 1 s. ř. s.). V novém rozhodnutí o věci rozhodne krajský soud i o náhradě nákladů řízení této kasační stížnosti. V dalším řízení je krajský soud vázán názorem vysloveným v rozsudku Nejvyššího správního soudu (§ 110 odst. 3 s. ř. s.).

Nejvyšší správní soud dále uvádí, že k doplnění kasační stížnosti ze dne 5. 1. 2005 nemohl přihlédnout s ohledem na ustanovení § 109 odst. 4 s. ř. s. podle něhož, ke skutečnostem, které stěžovatel uplatnil poté, kdy bylo vydáno napadené rozhodnutí, Nejvyšší správní soud nepřihlíží. Stěžovateli však nic nebrání, aby zaslané podklady předložil ve správním řízení.

Se zřetelem k výše uvedenému již bylo nadbytečné, aby se Nejvyšší správní soud zabýval žádostí stěžovatele o přiznání odkladného účinku kasační stížnosti.

Odměna zástupci stěžovatele Mgr. Petru Švadlenovi, advokátu, který byl stěžovateli ustanoven usnesením Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 15. 6. 2004, č. j. 30 Az 170/2003 – 65, se stanoví v celkové výši 3837,80 Kč, a to za tři úkony po 1000 Kč [převzetí a příprava zastoupení - § 11 odst. 1 písm. b), kasační stížnost a doplnění kasační stížnosti ze dne 5. 1. 2005 - § 11 odst. 1 písm. d) ve spojení s § 9 odst. 1 písm. f) vyhlášky č. 177/1996 Sb.] a dále náhrada hotových výdajů 3 x 75 Kč (§ 13 odst. 3 citované vyhlášky), celkem tedy 3225 Kč. Protože ustanovený advokát je plátcem daně z přidané hodnoty (dále jen „daň“), zvyšuje se tento nárok vůči státu o částku odpovídající dani, kterou je tato osoba povinna z odměny za zastupování a náhrad hotových výdajů odvést podle zákona č. 235/2004 Sb. o dani z přidané hodnoty (§ 35 odst. 7 s. ř. s.). Částka daně, vypočtená podle § 37 písm. a) a § 47 odst. 3 zákona č. 235/2004 Sb. činí 612,80 Kč. Uvedenému zástupci se tedy přiznávají náhrady nákladů v celkové výši 3837,80 Kč.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 5. srpna 2005

JUDr. Marie Turková
předsedkyně senátu